

DET DANSKE FORMANDSKAB: HVAD HAR VI OPNÅET - OG HVAD BLEV GLEMT?

Af Liva Schou Tofft, Junior Analysekonsulent, Nyt Europa

Det var med løfter om et grønnere, mere konkurrencedygtigt og mere sikkert Europa, at Danmark overtog EU-formandskabet tilbage i juli. Til åbningstalen i Europa-Parlamentet, præsenterede Mette Frederiksen tre bærende søjler for det danske formandskab: Grøn omstilling, konkurrenceevne og sikkerhed. Disse prioriteringer blev til i en tid, der kun kan beskrives som urolig med krigen i Ukraine, en tvivlsom alliance med USA og en tid med flere trusler mod demokratiet inde fra i Europa. Nu har Danmark haft EU's taktstok i snart 6 måneder og formandskabet nærmer sig sin ende. Men har vi formået at holde fokuset på de tre søjler? I denne briefing ser vi nærmere på, hvad det danske formandskab har opnået – og hvad man bør tage med videre til det næste formandskab.

DET GRØNNE BLEV SAT BAGERST I KØEN

Den første sølje er den grønne omstilling. Selvom den grønne omstilling indgår i det danske formandskabs officielle program, så kan den synes at fremstå som sekundær, når man holder den op mod både konkurrenceevne og sikkerhed. Fra begyndelsen så man skyggerne af, at det grønne ikke måtte overskygge de andre prioriteringer. Formandskabsprogrammet understregede for eksempel, at den grønne omstilling skal gennemføres på en måde, der fastholder EU's klimamæssige ambitionsniveau og styrker den økonomiske konkurrenceevne. Ser man nærmere på de sidste måneders politik, fristes man dog til at spørge om, hvad der reelt blev ment var, at konkurrenceevnen ikke måtte lide under grønne ambitioner.

Det overrasker derfor ikke sænderligt, at det grønne fokus ender med at stå sidst i køen, når man ser mod Bruxelles. Under formandskabet har vi set EU-parlamentet forsøge at deregulere, forsimple og forsinke den grønne omstilling på talrige måder. Et eksempel på dette er vedtagelsen af Omnibus I, hvor EPP sluttede sig sammen med den yderste højrefløj. I praksis betyder det, at kun virksomheder med over 5000 ansatte og med en omsætning på mindst 1,5 milliarder euro skal rapportere om due diligence. Samtidig er kravet om at udarbejde klimahandlingsplaner i tråd med Paris-aftalen fjernet. Ikke just en aftale, der sætter den grønne omstilling forrest.

Hvis man dog skal være positiv på formandskabets vegne, så har der været en lille sejr for den grønne omstilling. Det lykkedes at få EU-landene til at sige ja til et nyt 2040 klimamål for EU. Det nye mål lyder på 90 procents reduktion i udledningen af drivhusgasser i forhold til niveauet i 1990. En enighed blandt EU-landene om et nyt klimamål er en succes i sig selv, og aftalen har også skrevet kompromisser på kryds og tværs. Selve målet for aftalen er dog ikke så positivt, som man først kan antage. Det skyldes blandt andet, at landene får mulighed for at købe udenlandske CO₂-kreditter til at dække op til 5 % af reduktionskravet, som i praksis betyder, at EU kun behøver at reducere omkring 85 % inden for egne grænser. Dog er det positive selve aftalen mellem EU-landene, hvor det at få EU-lande til enighed i sig selv er en bedrift. Aftalen er med til at vise, at selv i et politisk landskab præget af modstand, forsinkelser og dereguleringstendenser, kan medlemslandene i det mindste stadig nå til enighed om langsigtede klimaambitioner. Det giver en smule håb for klimaet.

Hvis vi så vender blikket mod den anden bærende søjle under formandskabet, konkurrenceevnen, så kan det grønne håb godt svinde ind. Den tidligere nævnte Omnibus I, var en klar sejr for konkurrenceevnen, men på samme tid et kæmpe nederlag til den grønne omstilling.

Det er ingen hemmelighed, at EU er kendt for deres tunge bureaukrati, også sagt med den velkendte formulering ” In China they build, in the US they innovate, and in Europe they regulate” (Galland, 2025).

Dog er det et nederlag, at konkurrenceevnen igen og igen kommer før den grønne omstilling. Et andet eksempel, hvor man så samme udvikling, var ved forsinkelsen af det forslåede EU Deforestation Regulation (EUDR). Her gik EPP endnu en gang sammen med den yderste højrefløj, for at forsinke forordningen, som vil sætte skærpede krav til producenter for at sikre, at der ikke er blevet bidraget til skovrydning. En sejr til konkurrenceevnen, men på bekostning af klimaet, igen.

NÅR SIKKERHED SÆTTER DAGSORDEN

Til sidst kan vi vende blikket mod den tredje og potentielt mest prominente søjle under formandskabet: Sikkerhed. Et emne, som har fyldt meget det sidste halve år, og som under formandskabet har været en klar prioritering. Og der er sket meget under det danske formandskab på netop dette punkt. EU-ministerrådet vedtog sammen med EU-parlamentet i december, at det inden udgangen af 2027 er slut med russisk gas. Aftalen betyder, EU nu forbyder russisk gas og vil udfase det løbende frem mod 2027. At kunne se frem i tiden til en dag, hvor EU ikke længere er afhængig af russisk gas, er en stor milepæl opnået under det danske formandskab. Et Europa som er energiuafhængige fra Rusland, er en klar indikation på et stærkere og mere sikkert Europa. Aftalen om at gøre sig uafhængige af russisk gas kommer i forbindelse med vedtagelsen af den 19. sanktionspakke mod Rusland. Denne pakke indeholder blandt andet også nye restriktioner på russiske olieselskaber og skibe, samt flere tiltag for sanktioner på handelsaktiviteter i Rusland.

Disse resultater og aftaler viser, at prioriteringen af sikkerhed ikke blot har været en politisk nødvendighed, men også et område hvor det danske formandskab reelt har levet mærkbare fremskridt.

I en tid præget af krig i Europa og usikker geopolitik, har fokus på energiafhængighed fra Rusland og flere sanktioner været afgørende for at EU står mere robust nu, end da det danske formandskab begyndte. Samtidig rejser det dog spørgsmålet, om resultaterne skyldes et stærkt formandskab med dansk ledelse, eller om Danmark har formået at fokusere på et område, der allerede har en høj grad af enighed hos medlemslandene.

Set fra et bredere perspektiv peger udviklingen under formandskabet på en dybere strukturel spænding i det EU-politiske maskinrum. Balancen mellem grøn omstilling, konkurrenceevne og sikkerhed er svær at opnå i praksis. Dette er ikke kun tilfældet for Danmark, men også for EU som helhed. Det danske formandskab bliver et spejl af en bredere europæisk tendens, hvor klimaambitioner gradvist bliver overskygget af økonomiske hensyn. Resultatet er centrale grønne initiativer, der ender med at blive forsinket, forsimplet eller udvandet i søgen efter politiske kompromisser.

Denne spænding påpeger, at selv når formandskabet opnår markante fremskridt på sikkerhedsområdet og minimale sejre på klimaområdet, så sker det i en verden, hvor forskelligartede prioriteringer kolliderer. Derfor er det afgørende at se nærmere på, hvad vi så kan tage med videre fra formandskabet.

RETSSTATSPRINCIPPERNE SOM FUNDAMENT

Når man ser på, hvad der bør tages med videre fra det danske formandskab, er det afgørende at man forholder sig til de trusler, som EU står overfor, både udefra og indefra. Den konstante påmindelse om Ruslands aggression, USA's vaklende støtte til EU, og en hybridkrig som synes at komme tættere på for hver dag der går, er blot nogle af de ydre trusler som EU står overfor for tiden.

Men EU står også overfor trusler indefra. Verden er i dag præget af demokratisk tilbagegang, og flere demokratier oplever udfordringer. Den nye rapport fra CIVICUS Civic Space Monitoring viser, at der har været tilbagegang i 15 lande angående civilsamfundets råderum, heriblandt seks europæiske lande. Dette er med til at rejse spørgsmålet om, hvordan vi kan have et EU, som både er grønt, konkurrencedygtigt og sikkert, hvis vi ikke tager hånd om de farlige antidemokratiske tendenser, der ses på den globale scene?

Under det danske formandskab har Nyt Europa afholdt "Standing up for Democracy and Human Rights" konference, der netop satte fokus på, hvordan vi kan mobilisere til forsvar for demokratiet. Det er glædeligt, at Udenrigsministeriet ligeledes prioriterede at afholde deres "Copenhagen Conference on Democracy and the Rule of Law", hvilket viser, at problemstillingen optager både civilsamfundet og det politiske niveau. De to konferencer var med til at understrege et centralt forhold: at EU's sammenhængskraft og modstandsdygtighed i sidste ende hviler på stærke institutioner, uafhængige domstole og et politisk system, der kan beskytte borgernes rettigheder.

Hvis EU skal kunne være robust i fremtiden, så kræver det, at man ikke kigger på de enkelte dele, men nærmere på sammenhængen af det hele. De tre søjler under det danske formandskab bør ikke ses som isolerede områder eller modsætninger, der kan stå i vejen for hinanden. De tre søjler er forbundne, og de er forbundet af retsstatsprincipperne. Uden dem, kan vi ikke gennemføre en ambitiøs klimainsats, og uden demokratisk legitimitet mister de økonomiske og sikkerhedspolitiske beslutninger deres legitimitet.

Efter at have været en tur oppe i helikopteren, så efterlader det danske formandskab et blandet men vigtigt aftryk. Der er opnået vigtige fremskridt på sikkerhedsområdet, og EU-landene har formået at indgå aftaler, som ellers virkede umulige. Men formandskabet har også synliggjort de strukturelle spændinger, der er i EU's politiske maskinrum. Det vigtigste, vi skal tage med videre fra det danske formandskab er, at grøn omstilling, konkurrenceevne og sikkerhed ikke kan stå alene. Hvis EU skal kunne stå stærkt i en tid med både ydre og indre trusler, så kræver det, at man ser sammenhængen mellem de tre, og anerkender, at retsstatsprincipperne og demokratisk legitimitet er fundamentet, der gør dem mulige. Det er den vigtigste indsigt, som det næste formandskab må bygge videre på.

Kilder:

Priorities

[programmet-for-det-danske-eu-formandskab-2025\(4\).pdf](#)

[Mette Frederiksens tale for EU-Parlamentet om de danske formandskabsprioriteter](#)

https://www.linkedin.com/posts/udenrigsministeriet_eu2025dk-activity-7396109728684167168-DlsNutm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAAEz3PWQBjLGy1txzIfFeYdZAKgv9QhDyP7M

[nyheder.tv2.dk/live/2024-09-08-seneste-nyt-om-krigen-i-ukraine-70b1d6cc-0720-404e-9878-45546e1999e7?entry=a3c608b2-7307-4f5a-b247-b88cb8df080c](#)

[EU-lande siger ja til 2040-klimamål på 90 procent - TV 2](#)

[EU siger endegyldigt farvel til russisk gas fra 2027 | EU | DR](#)

[Global Findings 2025 - Civicus Monitor](#)

[EU agrees weakened climate target in final-hour deal for COP30 | Reuters](#)

[Council and Parliament strike a deal to simplify sustainability reporting and due diligence requirements and boost EU competitiveness - Consilium](#)

[Rådet fastlægger sin holdning til regler om udfasning af import af russisk gas inden for rammerne af REPowerEU - Consilium](#)

[The US innovates, China replicates, and Europe regulates?](#)

